

לקוטי-שיחות פרשת שופטים כרך יט

מתורגם ללשון הקודש

20 אחרים", שאינם מצאצאי המצרים הקדמונים, מדוע חל
21 גם עתה האיסור "לשוב למצרים"?

ב.

לכאורה, האיסור הוא מפני ארץ מצרים עצמה
22 לכאורה ניתן היה לענות על כך, כדברי מספר
23 מפרשים⁹, שאיסור הישיבה במצרים אינו מפני האנשים
24 שבה, אלא מפני הארץ עצמה, ארץ מצרים, אף אם אין
25 בה כבר אנשים מצריים¹⁰.

דעה זו מוכחת גם מפסק ההלכה ומלשון הרמב"ם
26 בהלכה שבהמשך¹¹: "וראה לי שאם כבש ארץ מצרים
27 מלך ישראל על פי בית דין שהיא מותרת ולא הזהירה
28 אלא לשוב לה יחידים או לשכון בה והיא ביד עכו"ם
29 מפני שמעשיה מקולקלין יותר מכל הארצות". מזה
30 מובן, שהאיסור הוא "מפני שמעשיה (של "ארץ"
31 מצרים, ולא מעשיהם¹² של המצרים) מקולקלין",
32 כמאמר חז"ל¹³, "יש מעינות שמגדלין... ויש שטופין
33 בזימה". לכן אם היא "ביד עכו"ם" – אף אם אינם
34 מצרים, הרי "מעשיה מקולקלין" ואסור לגור בה.
35

ובזה מובנת גם ההלכה, שכאשר מלך ישראל כובש
36 את ארץ מצרים "על פי בית-דין" מותר לגור בה:
37 על-ידי כיבוש כזה הופכת ארץ מצרים "כארץ
38

א.

מדוע חל האיסור "לשוב למצרים" גם עתה?
1 מן הפסוק בפרשתנו¹ "ולא ישיב את העם
2 מצרימה... וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה
3 עוד" נלמדת² ההלכה, שאסור ליהודי לרדת ולהשתקע³
4 במצרים, ויתר-על-כן, כלשון חז"ל⁴: "בג' מקומות
5 הוזהרו ישראל שלא לשוב ארץ מצרים...".

6 הרמב"ם מביא בספרו "יד החזקה"⁵ את ההלכה,
7 שאסור לגור במצרים, ומצטט את מאמר חז"ל "בג'
8 מקומות הזהירה תורה...". מלשונו הסתמית מובן,
9 שהאיסור חל גם בזמן הזה, ולפיכך דנים מפרשים
10 רבים⁶ בהרחבה, כיצד היה מותר לרמב"ם עצמו לגור
11 במצרים, ובכלל – הרי היו שם קהילות יהודיות רבות,
12 וכו'.

13 אך צריך להבין: לגבי איסור נישואין עם מצרי (עד
14 "דור שלישי"⁷) פוסק הרמב"ם⁸: "כשעלה סנחריב מלך
15 אשור בבל כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם
16 ממקומם, ואילו המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים
17 אחרים הם.. הואיל ונתערבו.. הותר הכל שכל הפורש
18 מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב".

19 ואם בזמננו ארץ מצרים היא רק של "אנשים

(7) תצא כג, ח"ט.

(8) הל' איסור"ב ספ"ב. ע"פ תוספתא קדושין פ"ה, ו. ודלא כדעת
הרא"ש יבמות פ"ח ס"ד (וראה בה"ג הובא בתוד"ה מנימין יבמות עו,
ב. תוד"ה מנימין סוטה ט, א. יראים וסמ"ג שבעה ע"ה 6. ועוד) ע"פ
תוספתא ידים פ"ב, ח. ראה בכ"ז טושו"ע אה"ע ס"ד ס"י ובני"כ שם.

(9) ראה בארוכה ברכ"י ושו"ת חיים שאל שם.

(10) ראה מנ"ח מצוה תק.

(11) ה"ח.

(12) ודלא כבסהמ"צ שלו – הובא לקמן בפנים –

יודוע: א) שאינו דומה כלל דיוק הרמב"ם בלשונו בס' יד החזקה
להדיוק בסהמ"צ, ב) בחילוק שבין ב' הספרים הלכה כיד החזקה (ראה
רמב"ם בהקדמתו לסהמ"צ, יד מלאכי כללי הרמב"ם סכ"ג, ג) סהמ"צ
נכתב בל' ערבי, ולא בכל המקומות יש לדייק ולסמוך על דיוק לשון
המעתיק – וכדמוכח ג"כ מריבוי החילוקים שבין המעתיקים.
(13) במדבר"ר פ"כ, כב.

(1) יז, טז.

(2) ראה סוכה נא, ב. חינוך מצוה תק. סהמ"צ להרמב"ם מל"ת מו
(אלא שהביאו ג"כ מחז"ל דלקמן "בג' מקומות כו"). וברמב"ם הל'
מלכים פ"ה ה"ז מקדים הכתוב דפרשתנו לב' הכתובים דפ' בשלח (יד,
ג) ותבוא (כח, סח), ומשנה מלשון חז"ל וסדרם בכתוב. ובמנין המצות
שבריש ספר היד מביא רק הכתוב דפרשתנו. וראה חדא"ג סוכה שם.
ביאור הרי"ף פערלא לסהמ"צ רס"ג מל"ת רלה (רנו, ג ואילך).
(3) רמב"ם שם ה"ח. ע"פ ירושלמי סנהדרין (ס"פ חלק).
(4) ירושלמי סוכה פ"ה ה"א. מכילתא בשלח שם. פתיחתא דאסת"ר

ג.

(5) הל' מלכים שם ה"ז.

(6) ראה יראים ס"י שט (שג). סמ"ג מל"ת רכז*. הגמ"י הל' מלכים
שם. ורשב"א יומא לה, א. כפתור ופרח פ"ה***. רדב"ז הל' מלכים שם.
ועוד. וראה ברכ"י לשו"ע אה"ע ס"ד (בתחילתו ושו"ת חיים שאל ח"א
סצ"א. וש"נ לכמה ספרים). שד"ח כללים יו"ד כלל מו.

(* ביראים וסמ"ג שם כ' דאין להתייר מטעם דסנחריב בבלב כו' כי קו"ל דמצרים לא נתבלבל – אבל ברמב"ם מפורש דגם מצרים נתבלבל כדלקמן בפנים. וראה
ברכ"י ושו"ת חיים שאל שם (אלא שמ"מ קשה לתרץ כן הנהגת הרמב"ם. כי מסתימת לשונו משמע, שהאיסור הוא גם בזה"ו. כבפנים).
גם מ"ש ביראים דהאיסור הוא רק "בדרך הזה" – לא נזכר חילוק זה ברמב"ם. וראה רדב"ז הל' מלכים שם. (בד"מ אה"ע שם מביא ממרדכי סוף הערך ד"כ"כ הרמב"ם
(חילוק ה"ז). אבל במרדכי לפנינו: רבינו אליעזר ממיץ. ואולי כצ"ל גם בד"מ שם. ויש לברר בדפוסים הקודמים).

(** ושם: כשכשרה"ס ז"ל ה' חזות שמו כו' ה' מסיים הכותב העובר בכל יום ג' לאוין כו'.